

Strasbūrā, 21.11.2023.
COM(2023) 902 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI UN EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI**

2024. gada brīdināšanas mehānisma ziņojums

{SWD(2023) 901 final} - {SWD(2023) 902 final}

BRĪDINĀŠANAS MEHĀNISMA ZIŅOJUMS

Brīdināšanas mehānisma ziņojumā (BMZ), pamatojoties uz makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras rādītāju kopsavilkuma ekonomisko interpretāciju, ir norādītas dalībvalstis, kurās, kā uzskata Komisija, ir iespējama nelīdzsvarotība vai šādas nelīdzsvarotības risks¹. Šajā interpretācijā aplūkoti budžeta izpildes dati par 2022. gadu, kurš tiek traktēts no nākotnes perspektīvas, ņemot vērā iespējamo risku attīstību, pamatojoties uz 2023. gada ekonomikas tendencēm un attiecīgā gadījumā ilgtermiņa prognozēm Komisijas 2023. gada rudens prognozē. Pilnīga analīze un pielikums, kurā norādīti rādītāju kopsavilkuma rezultāti, ir iekļauti šim paziņojumam pievienotajā dienestu darba dokumentā².

2024. gada brīdināšanas mehānisma ziņojumā ir aplūkota makroekonomikas nelīdzsvarotības attīstība laikā, kad inflācija, lai arī samazinās, joprojām ir augsta, un ekonomikas izaugsme ir vāja. 2023. gada sākumā lielākajā daļā ES valstu šķietami tika sasniegts kopējās inflācijas maksimums, jo enerģijas cenas ir kritušās un pārtikas inflācijas pastāvīga samazināšanās atvieglo cenu spiedienu. Neraugoties uz būtiskiem samazinājumiem, kas atspoguļojas jaunākajos datos, pamatposteņu inertums tuvākajā nākotnē var apgrūtināt inflācijas mazināšanos līdz vēlamākam līmenim. Ieildzis paaugstinātas inflācijas periods saasina turpmāku atšķirību risku, valstu ekonomikām dažādos veidos pielāgojoties un pārdalot enerģijas cenu satricinājuma ietekmi. Pieaugums reālajā izteiksmē daudzās valstīs ir bijis nevienmērīgs, īpaši gadu mijā, un mērenā patēriņa iemesls ir māsaimniecību reālās pirk spējas samazināšanās un pieprasījuma sarukums stingrākas monetārās politikas iespaidā. Pašreizējā perspektīva liek gaidīt turpmāku inflācijas līmeņa pazemināšanos, lai arī lēnāku, un pakāpenisku reālā IKP pieauguma palielināšanos. Riskus perspektīvai rada situācija pasaulē: jaunais konflikts Tuvajos Austrumos, Krievijas kara pret Ukrainu turpināšanās un kopumā mainīgais ģeopolitiskais konteksts, kas var apdraudēt globālo tirdzniecību un pasliktināt ārējos apstākļus. Inflācija un centrālo banku reakcija uz inflācijas spiediena novēršanu visā pasaulē apvienojumā ar ASV dolāra kursa kāpumu ir radījusi zināmu finanšu spriedzi ārpus ES.

Tematiskā interpretācija pa sektoriem

- **Tekošā konta bilance** 2022. gadā **gandrīz visās dalībvalstīs pasliktinājās**, bet 2023. gadā tā vairumā gadījumu uzlabojas. Enerģijas cenu kāpuma ietekmē **samazinājās pārpalikumi un pieauga deficīts**. Gan enerģijas, gan neenerģijas bilance saruka, atspoguļojot tirdzniecības nosacījumu pasliktināšanos, kā arī joprojām spēcīgu, lai gan vājāku, iekšzemes pieprasījumu un valūtas kursa kritumu dažās valstīs. Lielie tekošā konta pārpalikumi 2022. gadā nedaudz samazinājās. Vairuma lielo neto debitorvalstu tekošo kontu bilances joprojām bija zemākas par līmeņiem, kas sekmētu to ātru korekciju. Lielās **neto ārējo krājumu pozīcijas** – gan pozitīvās, gan negatīvās – kopumā samazinājās, bet joprojām bija ievērojamas. 2023. gadā ārējās bilances daļēji atgriezās iepriekšējā līmenī galvenokārt zemāku enerģijas cenu un pieprasījuma samazināšanās dēļ. Lai gan daudzi mēreni tekošā konta deficīti tiek novērsti, nelielam skaitam valstu joprojām ir daudz lielāks deficīts nekā pirms 2022. gada vai Covid-19

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību.

² *Commission Staff Working Document Alert Mechanism Report 2024, SWD/2023/901.*

krīzes. Turklāt šie deficīti joprojām ir lielāki, nekā varētu gaidīt saskaņā ar pamatrādītājiem, vai ko prasītu to ārējo krājumu pozīcijas uzlabošana, tuvojoties piesardzīgākam līmenim. Vairumam lielo neto debitorvalstu līdzekļu tekošajos kontos kļūst vairāk, jo mazinās enerģijas cenu ietekme.

- 2022. gadā **eurozonas tekošā konta bilance** jūtami samazinājās, vairāk nekā desmit gadu laikā pirmo reizi kļūstot negatīva ievērojami augstāku enerģijas cenu dēļ, taču kopš tā laika ir pastāvīgi pieaugusi. Pasliktinoties tirdzniecības nosacījumiem, nominālā tirdzniecības bilance strauji samazinājās, jo importa vērtība pieauga daudz straujāk nekā eksports, savukārt tirdzniecības bilance reālos skaitļos kopumā saglabājās stabila. Līdz ar notiekošo tirdzniecības nosacījumu uzlabošanos un pieticīgu reālo pieprasījumu eurozonas tekošais konts 2022. gada beigās sāka nostiprināties un 2023. gada otrajā ceturksnī atgriezās pie pārpalikuma. Tiek prognozēts, ka šogad un nākamgad tas turpinās uzlaboties, nostiprinoties tirdzniecības bilancei. Kopumā neto starptautisko investīciju pozīciju samazināšanās ir izraisījusi zināmu **ārējo pozīciju līdzsvarošanos eurozonā**; šo pozīciju izmaiņas neto debitorvalstīs ir bijušas lielākas par spīti ievērojamiem tekošo kontu samazinājumiem dažās valstīs.
- **Vienības darbaspēka izmaksu** pieaugums kopumā krietni palielinājās, un atšķirības starp valstīm 2022. un 2023. gadā ievērojami pieauga, tostarp eurozonā, kur tās rada lielākus konkurētspējas riskus. Ļoti spēcīga izaugsme dažās dalībvalstīs liecina par strauju pieauguma paātrinājumu salīdzinājumā ar pēdējiem gadiem. Lielākajā daļā valstu bija ievērojams algu pieaugums, taču tas joprojām nepārsniedza dzīves dārdzības pieaugumu. Tas radīja spiedienu uz māsaimniecību budžetiem, sevišķi zemu atalgotiem darba ņēmējiem. 2023. gadā algu pieaugums ir paātrinājies. Līdz ar to tiek prognozēts, ka vienības darbaspēka izmaksas 2023. gadā lielākajā daļā valstu pieaugs vēl straujāk nekā 2022. gadā, un pat tur, kur tās ir mērenas, joprojām ir paredzams straujš pieaugums. Kopumā tiek prognozēts, ka 2022. un 2023. gadā algas reālā izteiksmē samazināsies. Attiecībā uz 2024. gadu tiek prognozēts, ka vienības darbaspēka izmaksu pieauguma tempi ievērojami palēnināsies, taču nenoteiktība joprojām ir liela, jo algas ir atkarīgas no sarunām, kas daudzās valstīs vēl nav notikušas. Gaidāmajam spēcīgākajam vienības darbaspēka izmaksu pieaugumam dažās neto kreditorvalstīs būtu jāatbalsta turpmāka simetriska ārējo pozīciju līdzsvara atjaunošanās eurozonā 2023. un 2024. gadā.
- Tā kā Eiropu tiešāk skāra enerģētikas krīze un monetārie nosacījumi joprojām bija brīvāki, euro nominālā kursa samazināšanās pret citām lielākajām valūtām 2022. gadā izraisīja **reālā efektīvā valūtas kursa** vispārēju kritumu eurozonā. 2023. gada pirmajā pusē euro kurss pieauga. Eurozonas valstīs ar augstu inflāciju to reālais efektīvais valūtas kurss pastāvīgi pieauga, ko galvenokārt noteica pamatinflācijas atšķirības. Ārpus eurozonas nominālā kursa izmaiņas ir bijis būtisks faktors, kas ietekmēja reālos efektīvos valūtas kursus, un lielākajā daļā valstu nominālajam kritumam 2022. gadā sekoja neliels kāpums 2023. gadā, pat attiecībā pret euro. Kopumā valstīs ārpus eurozonas monetārā nostāja kļuva stingrāka izteiktāk un agrāk, īpaši pašā inflācijas perioda sākumā. Tomēr cenu spiediens šajās valstīs, neraugoties uz to, ka kopš gadu mijas kopējā inflācija ir acīmredzami samazinājusies, joprojām ir spēcīgs.
- **Uzņēmumu parāda attiecība pret IKP** 2022. gadā samazinājās, atspoguļojot spēcīgu nominālā IKP pieaugumu. Aizdevumu plūsmas gandrīz visu 2022. gadu bija spēcīgas, taču gada beigās sāka krasi samazināties. Peļņa kopumā palielinājās, jo uzņēmumi guva labumu no lielākas cenu noteikšanas spējas. Tomēr vienības peļņas pieaugums nesen palēninājās, īpaši ietekmējot rūpniecību. 2023. gada sākumā dažās valstīs bija vērojama aktīva aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanās, aizdevumu plūsmām kļūstot negatīvām. Tomēr parāda uzkrājumi daudzās dalībvalstīs joprojām ir apjomīgi, dažos gadījumos pārsniedzot pirmspandēmijas līmeni, un ir izskatāmi par riska faktoru. Tā kā uzņēmumi aizdevumus parasti ņem ar elastīgiem nosacījumiem un īsiem termiņiem, pieaugošais procentu slogs palielina spiedienu uz dažiem

sektoriem, ieskaitot komerciālo nekustamo īpašumu. Dažās valstīs ir sākuši pieaugt ieņēmumus nenesoši aizdevumi un uzņēmumu bankroti, un tie koncentrējas tādos augsta riska sektoros kā, citstarp, izmitināšana, pārtika un transports. Pieaugošais procentu likmju slogs, peļņas samazināšanās, iespējamais spiediens uz izmaksu konkurētspēju un ierobežota piekļuve finansējumam tuvākajā nākotnē, visticamāk, palielinās uzņēmumu neaizsargātību. Arī jaunu aizdevumu ņemšanas samazinājums, visticamāk, kavēs uzņēmumu investīcijas, ietekmējot izaugsmes perspektīvas nākotnē.

- **Mājokļu cenas** lielākajā daļā dalībvalstu 2022. gada pirmajos mēnešos turpināja pieaugt, līdz sasniedza pagrieziena punktu. Gan augstākas hipotekārā kredīta procentu likmes, gan zemāki reālie izmantojamie ienākumi palēnināja mājokļu cenu kāpumu; tās saruka ceturkšņa vai – visvairāk skartajās valstīs – pat gada griezumā, izraisot pārāk augsto novērtējumu krišanos. Paredzams, ka mājokļu cenas turpinās pielāgoties augstākām procentu likmēm. Tomēr dažās valstīs, kurās hipotekāro kredītu procentu likmes nav ievērojami palielinājušās vai kurās finansējums ieplūst no ārvalstīm, mājokļu cenas joprojām piedzīvo spēcīgu izaugsmi un būvniecības aktivitāte ir augsta.
- Par spīti intensīvajām hipotekāro kredītu plūsmām gada pirmajos mēnešos **mājsaimniecību parāda attiecība** 2022. gadā turpināja samazināties. Mājsaimniecību parāds 2023. gadā turpina kristies hipotekāro kredītu plūsmu samazināšanās dēļ, un saucēja efekts ir vājāks nekā 2022. gadā, jo reālā IKP pieaugums palēninās un inflācija mazinās. Par spīti šiem pastāvīgajiem parāda attiecības samazinājumiem procentu slogs dažām mājsaimniecībām ir palielinājies un daudzās valstīs turpinās to darīt, jo augstākas procentu likmes pakāpeniski ietekmē ikmēneša hipotekāros maksājumus. Palielinājuma apjoms un ātrums ir atkarīgs no tā, uz cik ilgu periodu ir noteiktas hipotekāro kredītu fiksētās procentu likmes, un no procentu maksājumu īpatsvara mēneša maksājumos. Hipotekāro kredītu procentu likmes visā ES 2022. gadā ievērojami palielinājās, pārsniedzot pēdējo desmit gadu laikā novēroto līmeni. Dažās valstīs tās nesē ir sasniegušas augstāko punktu, taču lielākajā daļā valstu aizņēmumu izmaksas 2023. gada septembrī joprojām turpināja palielināties.
- **Valsts sektora parāds** kā daļa no IKP 2022. gadā samazinājās, nominālajai izaugsmei bija spēcīgs saucēja efekts, un samazināšanās vēl aizvien turpinās. Nominālā izaugsme arī veicināja lielus nodokļu ieņēmumus, tādējādi valdības budžeta deficīts kritās. Lai gan atbalsta pasākumi augstāku enerģijas cenu ietekmes mazināšanai deficītu ietekmēja negatīvi, tie parasti aizstāja pandēmijas apjomīgās atbalsta paketes. Lielākajā daļā valstu valsts sektora parāda attiecība pret IKP joprojām ir augstāka nekā pirms Covid-19 krīzes; izņēmums galvenokārt ir dažas valstis ar ļoti augstu parāda līmeni, kurām raksturīgs ļoti spēcīgs reālā IKP pieaugums. Tiek prognozēts, ka 2023. un 2024. gadā parāda līmenis lielākajā daļā valstu kritīsies lēnāk, bet citās šis kritums apstāsies. Valsts sektora parāda procentu slogs ir palielinājies, un daudzās valstīs joprojām ir ievērojamas bruto finansējuma vajadzības, tādējādi paredzams, ka augstā inflācija pakāpeniski izraisīs lielākus publiskos izdevumus.
- Augstāka inflācija un procentu likmju pieaugums ieviesa izmaiņas **banku sektora** situācijā: palielinoties procentu likmju ienesīgumam, tas sāka vairāk pelnīt. Kopumā banku sektors ir labi kapitalizēts un likviditāte ir pietiekama. Par spīti spiedienam uz aizņēmējiem ieņēmumus nenesošo aizdevumu zemais līmenis līdz šim ir saglabājies stabils. Pēc banku bankrota ASV un Šveicē martā eurozonas banku sektora novērtējumi uz laiku ir samazinājušies, taču citādi attiecīgā neaizsargātība šajā sektorā nav pieaugusi. Tomēr vājās īstermiņa ekonomiskās perspektīvas, iespējams, ietekmēs aktīvus un kredītriskus, un daži sektori, piemēram, komerciālais nekustamais īpašums, var radīt spriedzi. Pastāv arī neskaidrība par iespējamu slēptu neaizsargātību finanšu sektorā, tostarp nebanku finanšu sektorā. Eiropas Banku iestādes un Eiropas Centrālās bankas 2023. gada spriedzes testa rezultāti liecina par Eiropas banku spēju izturēt nelabvēlīgus apstākļus un kļūt noturīgākām salīdzinājumā ar iepriekšējiem testiem.

Ekonomiskās nelīdzsvarotības perspektīva

Spēcīga nominālā izaugsme ir veicinājusi aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanos, mazinot dažas ilgstošas nelīdzsvarotības, taču ir pieaudzis spiediens, ko rada stingrāki finansēšanas nosacījumi. Inflācijas apstākļi veicināja ātrāku pasīvu aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanu, liekot kristies parādsaistību apjomam, kamēr nerodas jauna spriedze. Valstīm, kuras izmanto aizņemto līdzekļu īpatsvara samazināšanu, pašreizējā situācija ir veicinājusi neaizsargātības mazināšanu, un tā tam būtu jānotiek arī turpmāk. Parāds var turpināt pakāpeniski samazināties valstīs, kurās ilgstoši pastāv neaizsargātība, ar nosacījumu, ka nav papildu finansējuma vajadzību, taču grūtāk var klāties valstīm, kurās mājsaimniecības līdzekļu trūkuma dēļ pēdējos gados ir ņēmušas privātā sektora aizdevumus un kurās valdības finansējuma vajadzības ir radušās īsu termiņu dēļ. Valstīs, kurās parāda apkalpošanai nepieciešama pārfinansēšana lielā apmērā un kurās privātais sektors saskaras ar strauju hipotekāro maksājumu pieaugumu, parāda apkalpošanas izmaksu pieaugums rada risku ekonomikai. Nefinanšu sabiedrībām ar lieliem parādiem, iespējams, būs grūti izpildīt pieaugošās finansēšanas saistības, ja tās saskarsies ar papildu spiedienu, ko rada mainīgie ekonomiskie apstākļi, tostarp ar spiedienu uz to konkurētspēju. Dažos gadījumos procentu likmju pieaugums pārsniedz nominālā IKP pieauguma tempu vai tuvojas tam, palielinot iespēju izraisīt lavīnas efektu attiecībā uz valsts sektora parādu, kura ierobežošanai nepieciešami lielāki primārie pārpalikumi.

Ieilgusī izmaksu konkurētspējas pasliktināšanās kļūst par konkrētāku risku, palielinoties atšķirībām starp cenu un izmaksu spiedienu. Bažas par izmaksu konkurētspēju tika uzsvērtas pagājušā gada brīdināšanas mehānisma ziņojumā, jo diferencēts cenu un izmaksu pieaugums radīja reālā kursa kāpuma iespēju un no tā izrietošos konkurētspējas zuduma riskus valstīs ar spēcīgu cenu pieaugumu. Šīs bažas joprojām pastāv, lai gan dažos gadījumos tās ir mazinājušās. Dažās valstīs ar augstu inflāciju ir vērojamas pazīmes, kas liecina par pamatinflācijas iestrēgšanu augstā līmenī, un tās raksturo nemainīgi liels vienības darbaspēka izmaksu pieaugums, kamēr citu valstu pamatinflācijas rādītāji samazinās, palielinot cenu līmeņa atšķirības. Turpmāks konkurētspējas zudums varētu ietekmēt citas ekonomikas norises, ja pastāv neaizsargātība, piemēram, jau esoši parādi vai spriedze parādsaistību īpaši nomāktos sektoros. Eurozonas valstīm nav iespējas no jauna saskaņot iekšzemes izmaksas un cenas ar nominālā valūtas kursa izmaiņu palīdzību. Turklāt atšķirīgā inflācijas ietekme aprūtinā monetārās iestādes uzdevumu, jo vienotu monetārās nostājas izmaiņu pārnesi uz visām monetārās savienības daļām, iespējams, kavēs reālās procentu likmju atšķirības eurozonā, kas dažos gadījumos var izraisīt vēl lielākas atšķirības. Valstīm visā ES var būt grūti pārvarēt spēcīgu inflāciju un pieticīgu izaugsmi, vienlaikus neatpaliekot no savām līdziniecēm.

Ārējo bilanču korigēšana pēc cenu satricinājuma var būt sarežģīta, sevišķi valstīs ar ārējā konta deficītu. Vairākām valstīm jāreķinās, ka tuvākajā nākotnē saglabāsies liels tekošā konta deficīts vai nu tāpēc, ka pastāv liela atkarība no enerģijas importa, vai arī tāpēc, ka iekšzemes pieprasījums ir noturīgs, kas bieži vien ir saistīts ar ekspansīvu fiskālo politiku. Nemainīgi augstas enerģijas cenas var piespiest paātrināt dārgas strukturālās korekcijas ar mērķi novērst lielu atkarību no importa, lai izvairītos no ārējā parāda uzkrāšanās vai potenciālās izaugsmes samazināšanās. Laika gaitā ārējie trūkumi un ārējo parādsaistību pieaugums varētu radīt ekonomisko spriedzi, ja samazinās izmaksu konkurētspēja un netiek ierobežots iekšējais pieprasījums. Lielākajai daļai valstu, kurām draud ilgstoši konkurētspējas zudumi augstas inflācijas dēļ, ir zināma ārējās tirdzniecības rezerve, jo to sākotnējās ārējās pozīcijas ir spēcīgas. Tekošā konta pārpalikumi, kas 2022. gadā samazinājās, atkal palielinās. Augstākas enerģijas cenas ilgtermiņā ietekmētu šo valstu izlaidi. Tas, cik lielā mērā tās ietekmēs tekošos kontus, būs atkarīgs no pieprasījuma reakcijas. Atgriešanās pie eurozonas līdzsvarošanas ir atkarīga no valstu ar pārpalikumu un deficītu relatīvajām korekcijām, kad ekonomiskie apstākļi normalizēsies, un tiek prognozēts, ka līdzsvarošana turpināsies.

Mājokļu cenu dinamikas izmaiņas vairumā gadījumu atspoguļo mērenu pielāgošanos augstākām procentu likmēm, bet citos gadījumos dinamika ir satraucošāka un ir iespējama plašāka ietekme uz citiem sektoriem. Vairumā gadījumu sagaidāms, ka pašreizējās mājokļu cenu svārstības vai samazinājums aprobežosies ar līmeņa korekciju, kas atspoguļo augstāku procentu likmju vidi, un pēcāk atjaunosies ilgtermiņa augšupvērstā trajektorija, ko nosaka ierobežots mājokļu piedāvājums. Tomēr pastāv iespēja, ka tās atbalsosies ekonomikā. Tas ir sevišķi redzams dažās valstīs, kur augstākas hipotekāro kredītu likmes ir samazinājušas to mājtsaimniecību patēriņu, kurām ir lielas parādsaistības. Turklāt atšķirīgais procentu likmju pārrēķins aizdevumu maksājumos var radīt arī nesaskaņas monetārās politikas pārnēsē. Valstīs, kurās mājokļu cenas sarūk, to kritums varētu radīt spiedienu uz bankām, nodrošinājuma samazinājumam pazeminot aktīvu kvalitāti un ietekmējot kapitalizāciju, kā arī kredītu piedāvājumu pārējai ekonomikai. Īpaši var tikt skartas nefinanšu sabiedrības, kas ļoti aktīvi darbojas komerciālo nekustamo īpašumu sektorā, un tas pats attiecas uz bankām, kurām ir daudz riska darījumu šajā sektorā. Savukārt dažās citās valstīs joprojām vērojama spēcīga cenu izaugsme, kas, iespējams, saistīta ar pārāk zemām procentu likmēm vai ārējo līdzekļu ieplūdi, un turpmāka risku palielināšanās nekustamā īpašuma sektorā varētu izraisīt lielāku neaizsargātību un iespējamu krasu korekciju nākotnē.

Secinājumi par konkrētām valstīm

2024. gadā tiks sagatavoti padziļināti pārskati par 11 dalībvalstīm, kurās 2023. gadā tika konstatēta nelīdzsvarotība vai pārmērīga nelīdzsvarotība³. Brīdināšanas mehānisma ziņojumā ir sniegts pārskats par šo nelīdzsvarotību pamatā esošo svarīgāko datu attīstību. Ekonomiskais novērtējums par to, vai šī nelīdzsvarotība saasinās, tiek koriģēta vai ir novērsta, lai atjauninātu esošos novērtējumus un novērtētu iespējamās joprojām aktuālās politikas vajadzības, tiks veikts 2024. gada padziļinātajos pārskatos, kas jāpublicē 2024. gada pirmajā pusē. Tas attieksies uz **Franciju, Grieķiju, Itāliju, Kipru, Nīderlandi, Portugāli, Rumāniju, Spāniju, Ungāriju, Vāciju un Zviedriju.**

Turklāt rādītāju kopsavilkuma ekonomiskā interpretācija ļauj secināt, ka tiks veikts padziļināts pārskats attiecībā uz Slovākiju, jo tur vērojami īpaši jaunas nelīdzsvarotības riski. Slovākijā joprojām pastāv bažas par izmaksu konkurētspēju, ārējo maksājumu bilanci, publiskajām finansēm, mājokļu cenām un mājtsaimniecību parādu. Šīs bažas tika analizētas 2023. gada pavasara padziļinātajā pārskatā, un tika konstatēts, ka tuvākajā nākotnē tās kopumā būs ierobežotas, un sagaidīts, ka ekonomikas apstākļiem normalizējoties, tās mazināsies, kas ļāva secināt, ka nelīdzsvarotība nepastāv⁴. Pašreizējais rādītāju kopsavilkums par Slovākiju liecina, ka 2022. gadā četri rādītāji, proti, neto starptautisko investīciju pozīcija, eksporta tirgus daļa, vienības darbaspēka izmaksas un jauniešu bezdarba līmenis, pārsniedza indikatīvās robežvērtības. Rādītāju kopsavilkuma ekonomiskā interpretācija norāda uz nelīdzsvarotības riskiem, jo nešķiet, ka šie riski nepārprotami mazinātos. Pēc vairākus gadus ilga būtiska pieauguma paredzams, ka nominālās vienības darbaspēka izmaksas celsies vēl ātrāk un šis process būs straujāks nekā eurozonā kopumā. Kopējā inflācija un pamatinflācija joprojām ir augstāka nekā līdzīgās eurozonas valstīs, un atšķirība pietiekami nesamazinās, lai novērstu uzkrāto cenu līmeņa pieaugumu. Tekošā konta deficīts joprojām ir ievērojams, lai arī pēdējā laikā tas saruka zemāku enerģijas cenu dēļ. Paredzams, ka nepārprotami negatīvā neto starptautisko investīciju pozīcija šogad saglabāsies stabila un nākamajā gadā nedaudz pasliktināsies; izņemot instrumentus bez saistību neizpildes riska, tā tagad ir divdesmit gadu zemākajā līmenī. Paredzams, ka fiskālais deficīts pieaugs, bet valsts sektora parāds turpinās palielināties, jo nominālā IKP pieaugums būs mērens un deficīts palielināsies. Mājokļu nominālo cenu pieaugums nesēn kļuva negatīvs, taču cenas joprojām liecina

³ Komisijas paziņojums "2023. gada Eiropas pusgads. Pavasara pakete", COM(2023) 600.

⁴ Skatīt iepriekšējo zemsvītras piezīmi; skat. arī *In-depth review for Slovakia*, 2023. gada 24. maijs, SWD(2023) 643 final.

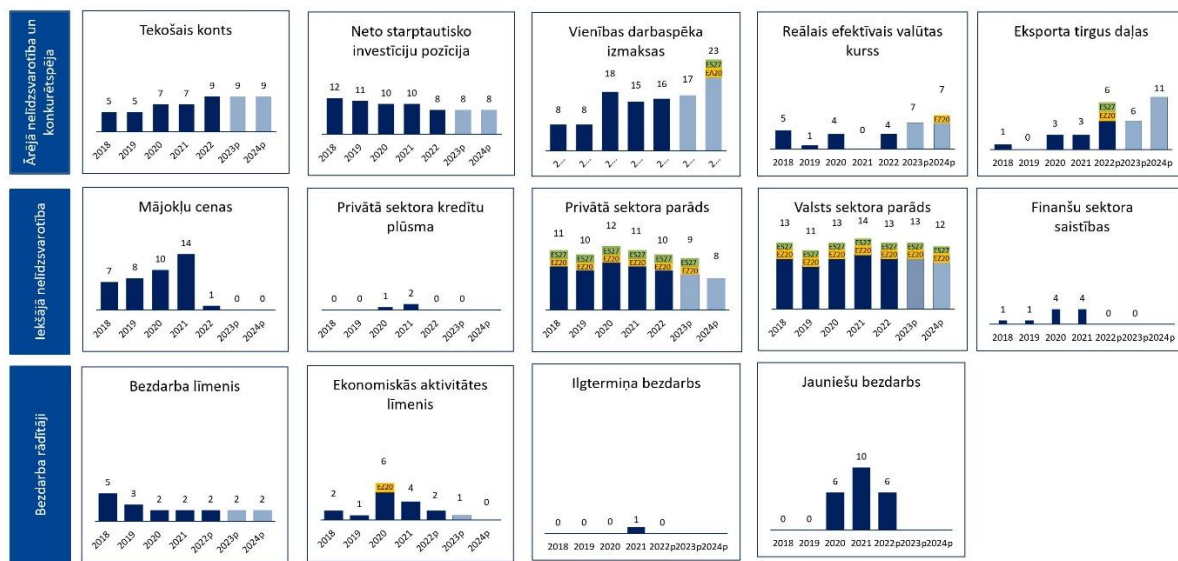
par pārāk augstu novērtējumu. Paredzams, ka mājsaimniecību parāda attiecība pret IKP, kurai pēdējo divdesmit gadu laikā bijusi augšupejoša tendence, šogad samazināsies augstās inflācijas dēļ, savukārt kredītplūsmas joprojām būs noturīgas.

Pašlaik nav vajadzības veikt padziļinātus pārskatus attiecībā uz pārējām dalībvalstīm.

Par dalībvalstīm, kurām 2023. gada pavasarī tika veikts padziļināts pārskats, bet kuras netika identificētas kā tādas, kurās ir nelīdzsvarotība vai pārmērīga nelīdzsvarotība (**Čehija, Igaunija, Latvija, Lietuva un Luksemburga**), šajā brīdināšanas mehānisma ziņojumā secināts, ka, lai gan dažas norises varētu radīt bažas, ar tām saistītie nelīdzsvarotības riski samazinās līdz ar ekonomikas apstākļu normalizēšanos.

Par **četrām** citām dalībvalstīm rādītāju kopsavilkuma ekonomiskā interpretācija ļauj secināt, ka, lai gan tajās nav vērojama nelīdzsvarotība vai tās risks, ir jāpievērš uzmanība vairākām norisēm vai apstākļiem, kas rada bažas. **Bulgārijā** būtiskas ir norises, kas saistītas ar izmaksu konkurētspēju, mājsaimniecību dinamisku aizņemšanos un spēcīgu mājokļu cenu pieaugumu. Paredzams, ka nominālās vienības darbaspēka izmaksas turpinās strauji augt, savukārt pamatinflācija krietni pārsniedz eurozonas vidējo līmeni. Mājokļu nominālo cenu pieaugums pēdējā laikā ir palēninājies, bet joprojām ir augsts, un mājsaimniecību aizņēmumi turpina augt, lai gan mājsaimniecību parāds ir ierobežots. Riskus mazina spēcīga pamata ārējā pozīcija un pašreizējais nominālās konverģences process. **Horvātijā** nesen ir palielinājies spiediens uz izmaksu konkurētspēju un ir ievērojami cēlušās mājokļu cenas. Lai gan nominālās vienības darbaspēka izmaksas ir ievērojami palielinājušās, vēl pavisam nesen pastāvēja būtiskas atšķirības salīdzinājumā ar eurozonu, un tas mazina riskus. Lai arī valsts sektora parāds ir augsts, tas turpina samazināties, un tiek prognozēts, ka līdz nākamā gada beigām tas nokritīsies zem 60 % no IKP. Mājokļu nominālo cenu pieaugums joprojām ir liels, un cenas turpina strauji augt. **Dānijā** lielais tekošā konta pārpalikums ir vēl vairāk pieaudzis, un nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību parādi ir ļoti lieli. Tekošā konta pārpalikums ir augstākais ES; pēdējo desmit gadu laikā tas ir audzis un vēl vairāk palielinājies 2022. gadā. Lai gan šis pieaugums samazinās, tiek prognozēts, ka pārpalikums arī turpmāk būs ļoti augsts, taču papildu seku riski ir ierobežoti, un Dānijas ekonomikas pamati joprojām ir stabili. **Polijā** arvien lielāka nozīme ir norisēm, kas saistītas ar vienības darbaspēka izmaksām un augošo lielo fiskālo deficītu. Nominālās vienības darbaspēka izmaksas pagājušajā gadā jūtami palielinājās, un paredzams, ka šogad tās pieaugs straujāk, savukārt gan kopējā inflācija, gan pamatinflācija pārsniedza eurozonas un ES vidējos rādītājus. Fiskālais deficīts pagājušajā gadā palielinājās, un tiek prognozēts, ka arī 2023. gadā tas vēl būtiski pieaugs, taču ārējā pozīcija turpina nostiprināties, un rādītāju kopsavilkuma robežvērtība vairs netiek pārsniegta, tādējādi mazinot riskus.

1. grafiks. Dalībvalstu skaits, kā arī eurozonas un ES valstu kopskaits, kurās rādītāju kopsavilkuma mainīgie lielumi pārsniedz robežvērtības

To dalībvalstu skaits, kurās kopsavilkuma mainīgie lielumi pārsniedz attiecīgās robežvērtības konkrētā gadā, atspoguļo situāciju datumā, kad tiek publicēts attiecīgā gada brīdināšanas mehānisma ziņojumā iekļautais rādītāju kopsavilkums. ES27 un EZ20 kopskaits pievienots, ja tas pārsniedz robežvērtību. Robežvērtības pārsniedzozo vērtību skaits, kas aprēķināts, izmantojot jaunākos pieejamos skaitļus par kopsavilkuma mainīgajiem lielumiem, var atšķirties no grafikā norādītā skaita datu iespējamās *ex post* pārskatīšanas rezultātā. Piemēram, to dalībvalstu skaita pieaugums, kuru tekošo kontu rādījumi pārsniedz robežvērtības datus par laikposmu no 2019. līdz 2020. gadam, kā vērojams grafikā iepriekš, galvenokārt ir saistīts ar datu pārskatīšanu. Prognozes par finanšu sektora saistībām ir veiktas tikai par 2022. gadu; prognozes par ilgtermiņa bezdarbu un jauniešu bezdarbu nav veiktas.

Avots: Eurostat un Komisijas aprēķini.

2. grafiks. BMZ rādītāju kopsavilkums 2022. gadā pa valstīm

Teikošais konts				Nominālās VDI				Eksporta tirgus daļas											
rādītāju kopsavilkums				Mājokļu cenas															
Privātā s. kredītu plūsma	Privātā sektora pārāds	Valsts sektora pārāds	Finanšu sektora saistības	Bezdarbs	Ilgttermiņa bezdarbs	Ekonom. aktivit. līmenis	Jauniešu bezdarbs												
0.6%	57.7%	1.7%	-1.9%	10.1%			-3.8%	0.6%	57.7%	1.7%	-1.9%	-1.0%	-12.9%	5.8%	15.5%	-2.3%	-19.7%	13.7%	-7.7%
				Beļģija				Bulgārija				Čehija							
5.7%	161.4%	104.3%	-2.7%	5.7%	161.4%	104.3%	-2.7%	5.9%	74.6%	22.6%	12.0%	5.9%	74.6%	22.6%	12.0%	4.5%	76.1%	44.2%	3.2%
5.9%	0.2%	1.4%	1.9%	5.9%	0.2%	1.4%	1.9%	5.2%	-0.6%	0.5%	-1.4%	5.2%	-0.6%	0.5%	-1.4%	2.5%	0.0%	0.5%	1.2%
10.2%	58.2%	-1.2%	12.4%	6.3%	70.2%	-0.5%	-13.0%	-2.6%	-20.2%	8.8%	17.0%	6.0%	-116.8%	-4.6%	32.1%	7.2%			-7.4%
Dānija				Vācija				Igaunija				Īrija							
13.1%	188%	29.8%	-1.6%	6.7%	118.4%	66.1%	1.5%	9.2%	94.3%	18.5%	1.6%	2.0%	147.1%	44.4%	-4.0%	13.1%	188%	29.8%	-1.6%
5.1%	-0.3%	1.3%	0.5%	3.5%	-0.2%	1.4%	-0.2%	6.2%	0.4%	2.0%	7.0%	5.5%	-0.3%	3.5%	-2.4%	5.1%	-0.3%	1.3%	0.5%
-7.9%	-144.2%	-2.5%	12.6%	0.7%	-60.2%	-0.7%	-7.9%	-1.1%	-23.8%	-3.6%	-10.7%	-0.9%	-25.4%	-0.6%	12.1%	3.5%			4.4%
Griekija				Spānija				Francija				Horvātija							
1.1%	100.8%	172.6%	-0.5%	0.3%	123.5%	111.6%	-4.5%	8.7%	163.9%	111.8%	-1.3%	6.0%	79.3%	68.2%	9.5%	1.1%	100.8%	172.6%	-0.5%
14.9%	-3.6%	0.9%	-6.1%	14.4%	-0.3%	0.2%	-2.7%	7.7%	-0.3%	1.0%	-3.4%	7.4%	0.0%	3.4%	1.4%	14.9%	-3.6%	0.9%	-6.1%
1.6%	4.7%	-1.9%	-8.4%	-8.0%	-96.2%	-3.0%	20.7%	-1.9%	-26.5%	5.7%	15.3%	1.0%	-7.0%	9.8%	28.8%	4.9%			-3.2%
Itālija				Kipra				Latvija				Lietuva							
2.9%	105.5%	141.7%	-5.7%	-3.9%	213.4%	85.6%	-2.3%	3.0%	52.5%	41%	4.1%	6.8%	51.4%	38.1%	1.0%	2.9%	105.5%	141.7%	-5.7%
9.0%	-1.3%	-0.2%	-5.5%	7.3%	0.2%	2.2%	2.0%	7.5%	-0.7%	-0.5%	2.6%	7.2%	0.4%	0.6%	0.0%	9.0%	-1.3%	-0.2%	-5.5%
8.0%	47%	-0.5%	-0.8%	-4.5%	-50.8%	-8.1%	-3.5%	0.1%	78.8%	-3.1%	2.7%	8.8%	75.2%	3.2%	-0.1%	13.2%			4.0%
Luksemburga				Ungārija				Malta				Nīderlande							
-19.5%	325.5%	24.7%	-4.9%	9.2%	78.8%	73.9%	8.6%	6.4%	121.8%	52.3%	5.9%	6.9%	210.1%	50.1%	-3.7%	-19.5%	325.5%	24.7%	-4.9%
5.6%	0.0%	1.5%	0.6%	3.9%	0.1%	2.5%	-0.6%	3.6%	0.1%	4.1%	-1.0%	4.2%	-0.2%	1.3%	-0.9%	5.6%	0.0%	1.5%	0.6%
1.6%	17.6%	0.1%	-4.7%	-0.4%	-33.4%	-0.2%	16.6%	-1.0%	-83.6%	-2.9%	-1.9%	-7.1%	-40.6%	2.6%	6.7%	10.7%			3.7%
Austrija				Polija				Portugāle				Rumānija							
5.0%	121.9%	78.4%	-3.0%	1.9%	63.5%	49.3%	3.0%	2.9%	141.1%	112.4%	-4.0%	3.3%	43.3%	47.2%	8.2%	5.0%	121.9%	78.4%	-3.0%
5.7%	-0.2%	0.5%	0.4%	3.2%	0.2%	3.6%	0.9%	6.5%	-0.1%	1.5%	0.7%	5.8%	0.2%	3.5%	1.8%	5.7%	-0.2%	0.5%	0.4%
3.2%	-1.5%	-1.3%	2.9%	-3.6%	-61%	3.8%	-6.6%	-0.5%	-1.7%	-3.1%	-2.0%	5.8%	34.8%	-1.4%	-2.7%	14.3%			4.3%
Slovēnija				Slovākija				Somija				Zviedrija							
5.2%	66.0%	72.3%	-1.4%	9.3%	92.7%	57.8%	-9.3%	2.3%	144.7%	73.3%	1.7%	10.6%	207.3%	32.9%	3.7%	5.2%	66.0%	72.3%	-1.4%
4.6%	-0.3%	1.6%	2.0%	6.5%	0.2%	1.4%	2.8%	7.4%	0.0%	2.5%	-3.5%	8.3%	0.4%	1.0%	2.3%	4.6%	-0.3%	1.6%	2.0%

Avots: Eurostat un Komisijas aprēķini (skat. *Statistical Annex, Commission staff working document, Alert Mechanism Report 2024, SWD(2023) 902*).